

Кожний учасник цього дійства – його ТВОРЕЦЬ!

АКЦІЯ «ЖИВЕ СЛОВО»

Канів, Тарасова гора, 21 травня 2011 року

«Живе слово» – це соціальна пластика, суть якої – у спробі тут і зараз творити спільну дію, разом пережити Слово й сучасність.

Частина 1. «ПІСОЧНИЙ ГОДИННИК»: Голоси часів. Діалог з Шевченком.

Учасники дійства розташовуються в формі «пісочного годинника». На цих кілька хвилин вони самі стають простором і часом і з кутів утвореної фігури звучать «Голоси часу» - твори поетів різних «післяшевченківських» поколінь. Ці твори, як і поезія Шевченка, звучать на диво сучасно, тому голоси часу можна водночас назвати й голосами сучасності.

Голос сучасності 1.

Оксана Забужко

* * *

Так випало, і так припало пилом
В цім закапелку туги і нудьги –
Щоб словом, наче жестом неумілим,
Все ж поправляти мізки – і «мозги».

Так випало, так вивело, і згоди
Моєї не питало – певний знак,
Що вся моя жагуча хіть свободи –
Від здогаду: я б вибрала - не так.

Та воля не моя – Твоя, мій Боже:
Знаць, треба, щоби хтось таке робив:
Уже не – як там? – Слово на сторожі,
А на сторожі Слова –
від рабів.

Голос сучасності 2.

Павло Тичина

(На день Шевченка)

П

Прийшли попи, диктатори (о сором!) —
якраз всі ті, кого ти не любив.
І хтось Твоє погруддя встановив
поміж монастирем, поміж собором.

Стоїш. У далеч дивишся з докором...
Який вогонь в Твоїй душі горів,
коли будив Ти, кликав кобзарів
з насильством биться, з царствами, з терором!

Ну що ж, Тарасе! Рад еси, не рад —
дивись, який в господі нашій лад,
в сім'ї великій, у громаді вольній.

Дивись. Мовчи. Хоча б схотів і їсти —
нічого не кажи Первопрестольній. —
Бо ще й Тебе пошиють в шовіністи.

1920

Голос сучасності 3.

ЛЕГЕНДА

Леся Українка

Було колись в одній країні:
сумний поет в сумній хатині
рядами думи шикував;
вони й «рівнялись»,
мов піхота, аж тут співця взяла охота —
і він їм крила подавав.
Крилами думоньки тріпочуть,
порядку слухати не хочуть,
розбили всі шеренги вмить!
І врозсип те крилате військо
на життєвее бойовисько
з тісної хати в світ летить.
Одна полинула високо,
друга поринула глибоко,
а третя вже гніздечко в'є;
та — мов орлиця славу кличе,
а друга чайкою кигиче
або зозулею кує.
Буйна шукає сходу сонця,
лагідна в'ється край віконця.
мов ластівка все припада,
закохана — співа дівчині,
мов соловейко на калині
сльозами-співами рида...
Тим часом люди працьовиті
розкинули майстерні сіті,
сильця поставили, пастки,
по кущиках позасідали,
принадоньки понакладали
та й ну ловить думки-пташки.
Траплялось — пасткою заглушать,
в руках незнарошне задушать,
поки розплутають з сильця,
зате ж котру живцем піймають,
в окрему кліточку саджають,
припнуть з іменням папірця.
Так люди, думок наловивши,
по кліточках розсадовивши,
їх заходились чепурить:
всіх чорнокрилих побілили,
а білих трошки почорнили
і всіх дали позолотить.
А щоб котра не полетіла,

приборкали усім їм крила –
тепер буянню їх кінець ! –
Ніжки докупи пов'язавши,
у кошик гарно повкладавши,
несуть співцеві на ралець.
Співець тоді вже не в хатині
і навіть вже не в домовині,
а в Вічній Славі пробував
(се є така країна гарна,
хоч дехто каже – легендарна),
то ж там поет гостей приймав.
Бо то ж якраз тієї днини
були співцеві роковини –
родження й смерті заразом.
Віншують гості, подарунки
виймають, розв'язавши клунки:
«Твоїм добром – тобі ж чолом!»
Пташки тоненько щось пищали
та позолотою бряжчали...
Поет звернувся до гостей:
«Громадонько моя поштива,
де ти набрала сього дива?..»
Він не пізнав своїх дітей!

[1906 - вірш присвячений роковинам Шевченка]

Голос сучасності 4.

Василь Стус

* * *

Сто років як сконала Січ.
Сибір. І соловецькі келії.
І глупа облягає ніч
пекельний край і крик пекельний.

Сто років мучених надій,
і сподівань, і вір, і крові
синів, що за любов тавровані,
сто серць, як сто палахкотінь.

Та виростають з личаків,
із шаровар, з курної хати
раби зростають до синів
своєї України-матері.

Ти вже не згинеш, ти двожилава,
земля, рабована віками,
і не скарать тебе душителям
сибірами і соловками.

Ти ще виболюєшся болем,
ти ще роздерта на шматки,

та вже, крута і непокірна,
ти випросталася для волі,

ти гнівом виросла. Тепер
не матимеш од нього спокою,
йому ж рости і рости, допоки
не упадуть тюремні двері.

І радісним буремним громом
спадають з неба блискавиці,
Тарасові провісні птиці —
слова шугають над Дніпром.

VI.1963

Частина 2.

ЗНАК НЕСКІНЧЕННОСТІ: Міф про вічне повернення. Пошук.

Форма лемніскати («вісімки»), в яку перебудовуються учасники дійства, змушує вдатися до пошуку - пошуку відповіді на ці нерозв'язані питання сучасності. Вона виводить нас із статичного сплячого стану і змушує творчо шукати. Зрушити час, подолати фатум, знайти відповідь кожному в самому собі. Тоді з центру – з точки схрещення лемніскати - звучить перша варіація «Молитви» Шевченка, яку він писав за рік до свого перепоховання:

МОЛИТВА

Тарас Шевченко

Царям, всесвітнім шинкарям,
І дукачі, і таляри,
І пута кутії пошли.

Робочим головам, рукам
На сій окраденій землі
Свою ти силу ниспошли.

Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!

24 травня 1860 р., С.-Петербург

Наступного дня Шевченко написав новий варіант «Молитви». Раю для самого себе було недостатньо: радше правда на землі і щира дружба...Так поступово спадають «кайдани в серці»...Лемніската рухається в самій собі – внутрішній пошук продовжується:

* * *

Царів, кровавих шинкарів,
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй.

Трудящим людям, Всеблагий,
На їх окраденій землі
Свою Ти силу ниспошли.

А чистих серцем? Коло їх
Постав Ти ангели свої,
Щоб чистоту їх соблюли.

Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!

25 травня 1860 р., С.-Петербург

Частина 3: Апофеоз: КОЛО

Учасники дійства з лемніскати розходяться в коло – і, стоячи *обличчям до обличчя*, *прислухаючись один до одного*, «медитуючи» над словами –

СПІЛЬНО ТВОРЯТЬ МОЛИТВУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

Злочинающих спини,
У пута кутії не куй,
В склепи глибокі не муруй.

А доброзичдущим рукам
І покажи, і поможи,
Святу силу ниспошли.

А чистих серцем? Коло їх
Постави ангели свої
І чистоту їх соблюди.

А всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли.

27 травня 1860 р.

Після цього всі беруться за руки. Коло стає образом єднання і ПОЧУТОГО СЛОВА. На завершення учасники акції з живих квітів у центрі кола сплітають вінок. Кожен додає до нього свою квітку, пронесену через усе дійство. Цей вінок – символ не жалоби й страждання, а щойно створеної єдності, спільної дії, яка розбиває «кайдани в серці» і робить нас вільнішими.